

Kryteria oceniania na poszczególne stopnie szkolne
przedmiot: podstawy przedsiębiorczości
program: „Ekonomia Stosowana” (nr dopuszczenia: DKOS-4015-177/02)

1. Człowiek – istota ekonomiczna

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Określać motywy aktywności człowieka	Dokonać trafnej samooceny	Wykreślić krzywą możliwości produkcyjnych	Określić czynniki mogące spowodować zmianę położenia krzywej możliwości produkcyjnych
Wyjaśnić pojęcia: koszt alternatywny, racjonalny wybór, czynniki produkcji	Wyznaczać świadomie swoje cele	Interpretować krzywą możliwości produkcyjnych	Wykorzystać piramidę potrzeb Masłowa do analizy potrzeb człowieka
Charakteryzować zasoby swoje i środowiska	Analizować czynniki sprzyjające realizacji własnych planów oraz utrudniające ich realizację		
Wymienić i opisać czynniki produkcji	Wyznaczyć koszt alternatywny podejmowanych decyzji		
Rozróżniać czynniki produkcji	Porównywać koszty alternatywne podejmowanych decyzji		
Wyjaśnić pojęcia: mikro- i makroekonomia	Uzasadnić konieczność hierarchizacji celów		
	Analizować współzależność celów jednostkowych i grupowych		
	Opisać czynniki produkcji		

2. Gospodarka rynkowa

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
----------------------------	--------------------------	--------------------	---------------------------

uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Nazywać systemy ekonomiczne	Opisać na czym polega transformacja systemowa w Polsce	Określić przyczyny transformacji systemowej w Polsce	Przedstawić, jakie są korzyści i koszty przekształceń systemowych w Polsce
Identyfikować systemy ekonomiczne	Określać korzyści i wymagania, jakie stwarza gospodarka rynkowa	Wyjaśnić jaki wpływ na efektywność gospodarowania ma system ekonomiczny	Porównać systemy ekonomiczne wybranych krajów
Scharakteryzować systemy ekonomiczne			Wskazać wady i zalety poznanych systemów ekonomicznych
Wymienić filary gospodarki rynkowej			

3. Rynek – popyt, podaż i cena

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić pojęcia: popyt, podaż, cena równowagi	Wykreślić krzywą popytu i krzywą podaży	Wyjaśnić pojęcie użyteczności krańcowej	Obliczyć elastyczność cenową popytu i podaży
Podać treść prawa popytu	Na podstawie krzywych popytu i podaży wyznaczyć cenę równowagi rynkowej	Scharakteryzować różne rodzaje rynku (monopol, oligopol, konkurencja doskonała)	Opisać czynniki wpływające na elastyczność cenową popytu i podaży
Podać treść prawa podaży	Opisać mechanizm ustalania ceny	Analizować konsekwencje braku równowagi na rynku	Zanalizować wpływ zmiany ceny na wielkość utargów
Wymienić rodzaje rynku (monopol, oligopol, konkurencja doskonała)	Wymienić i opisać pozacenowe czynniki wpływające na popyt i podaż		Zanalizować wpływ zmian popytu i podaży na kształtowanie się ceny rynkowej
Wskazać jakie czynniki mobilizują go do pracy	Wyjaśnić pojęcie elastyczności cenowej popytu i podaży		Określić czynniki powodujące powstawanie monopolu
	Identyfikować rodzaje rynku (monopol, oligopol, konkurencja doskonała)		Uzasadnić potrzebę wspierania konkurencji i walki z monopolem

4. Budżet domowy

ocena dopuszczająca uczeń powinien umieć:	ocena dostateczna dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena bardzo dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:
Uzasadnić potrzebę planowania budżetu osobistego i domowego	Zanalizować strukturę wydatków gospodarstw domowych	Zaplanować budżet domowy	Zanalizować wpływ zmian wysokości dochodów gospodarstw domowych na kształtowanie się struktury wydatków gospodarstw domowych (p. Engla)
Wskazywać źródła dochodów oraz różne kategorie wydatków	Omówić sposoby równoważenia budżetu domowego	Wykazać związek między wysokością dochodów a strukturą wydatków	
Scharakteryzować źródła dochodów gospodarstw domowych		Wskazywać konsekwencje nieracjonalnego gospodarowania budżetem domowym	
Scharakteryzować podstawowe wydatki gospodarstw domowych			

5. Konsument i jego prawa

ocena dopuszczająca uczeń powinien umieć:	ocena dostateczna dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena bardzo dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić kim jest konsument	Uzasadnić potrzebę ochrony konsumenta	Rozróżniać strategie reklamowe	Analizować swoje zachowanie w sytuacjach konfliktowych
Wymienić prawa konsumenta	Przedstawić korzyści wynikające z reklamy	Objaśnić podstawowe zasady negocjacji	Stosować podstawowe zasady negocjacji
Wskazywać funkcje reklamy	Wyjaśnić, jak należy korzystać z reklam	Wskazać procedury związane z egzekwowaniem praw konsumenckich	
Wymienić instytucje wspomagające ochronę konsumenta w RP	Identyfikować zachowania bierne, asertywne i agresywne		

6. Oszczędności, kredyty, inwestycje

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dotatkowo uczeń powinien umieć:	dotatkowo uczeń powinien umieć:	dotatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić znaczenie oszczędności w gospodarce	Obliczyć dochód z lokaty terminowej (z kapitalizacją oraz bez)	Dokonać wyboru oraz uzasadnić wybór oferty lokaty terminowej oraz rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego)	Oszacować zysk i ryzyko planowanej inwestycji
Wymienić formy oszczędzania	Dokonać porównania ofert lokat terminowych	Oszacować koszty kredytu	
Wskazać sposoby inwestowania	Wymienić rodzaje kredytów	Porównać oferty kredytowe	
Określić na czym polega ryzyko danej inwestycji	Opisać przykładowe kredyty konsumenckie	Dokonać wyboru oraz uzasadnić wybór oferty kredytowej	
Wskazać wady i zalety korzystania z kredytu		Określić czynniki wpływające na decyzję o przyznaniu kredytu	

7. Ubezpieczenia

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dotatkowo uczeń powinien umieć:	dotatkowo uczeń powinien umieć:	dotatkowo uczeń powinien umieć:
Wymienić rodzaje ubezpieczeń	Scharakteryzować poszczególne rodzaje ubezpieczeń	Oszacować wysokość stawki ubezpieczeniowej	Dokonać wyboru optymalnej dla siebie formy ubezpieczenia
Wyjaśnić sens ubezpieczeń majątkowych, zdrowotnych i komunikacyjnych	Zanalizować podstawowe dane zawarte w polisie ubezpieczeniowej	Wskazać kryteria do analizy oferty firm ubezpieczeniowych	Stosować kryteria do analizy oferty form ubezpieczeniowych
Wyjaśnić ekonomiczny sens ubezpieczeń emerytalnych	Uzasadnić konieczność ponoszenia odpowiedzialności za swoje warunki życia na emeryturze	Scharakteryzować podstawy systemu emerytalnego w Polsce	
		Zanalizować oferty ubezpieczenia emerytalnego	

8. Giełda papierów wartościowych

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wymienić rodzaje giełd	Wskazać różne formy inwestowania	Opisać zasady składania zleceń kupna - sprzedaży na Giełdzie Papierów Wartościowych	Przeprowadzić analizę zysku i ryzyka związanego z inwestowaniem na giełdzie
Wyjaśnić funkcje giełdy w gospodarce	Odczytywać informacje zawarte w tabelach giełdowych	Wymienić i opisać podstawowe indeksy giełdowe	Porównać systemy notowań na giełdzie
Wyjaśnić pojęcia: akcja, giełda, dywidenda, kurs akcji, rynek pierwotny, rynek wtórny	Scharakteryzować rodzaje akcji	Opisać zasady bezpiecznego inwestowania na giełdzie	Złożyć zlecenie kupna - sprzedaży na Giełdzie Papierów Wartościowych
Wymienić rodzaje akcji	Wskazać zasady bezpiecznego inwestowania na giełdzie		

9. Przedsiębiorstwo w gospodarce

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wymienić najważniejsze akty prawne dot. prowadzenia działalności gospodarczej	Wyjaśnić pojęcie działalności gospodarczej	Przedstawić strukturę spółki z o.o. oraz spółki akcyjnej	Uzasadnić wybór określonej formy organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa
Identyfikować podstawowe formy własności	Scharakteryzować formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw	Przedstawić źródła finansowania przedsiębiorstw	Wymienić formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw w UE
Wymienić podstawowe formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw	Podać przykłady etycznego postępowania w biznesie	Wskazać przyczyny niepowodzeń małych i średnich firm	
	Omówić wady i zalety małych i średnich przedsiębiorstw		
	Wyjaśnić, kto wg przepisów prawa jest		

	przedsiębiorcą		
--	----------------	--	--

10. Organizacja i zarządzanie firmą

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Określić zasady organizacji pracy własnej i zespołu	Określić zachowania sprzyjające skutecznemu wywieraniu wpływu na innych	Analizować korzyści wynikające z pracy zespołowej	Uzasadnić potrzebę bycia odpowiedzialnym za przyjęte zadania
Scharakteryzować podstawowe reguły budowania dobrych relacji z innymi	Omówić podstawowe zasady pracy w zespole	Stosować podstawowe zasady pracy w zespole	Dokonać oceny efektywności różnych stylów zarządzania
	Rozróżnić rodzaje zadań w grupie	Wymienić i wyjaśnić funkcje kierowania	Uzasadnić wybór stylu kierowania
	Rozróżnić style kierowania	Scharakteryzować różne style kierowania	
	Uzasadnić znaczenie pracy grupowej dla prawidłowego funkcjonowania firmy	Określić rolę lidera w organizowaniu aktywności grupy	

11. Gospodarowanie w firmie

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić pojęcia: produkcja, wydajność, koszt, utarg, zysk	Rozróżniać składniki majątku przedsiębiorstwa	Sporządzić prosty bilans	Zanalizować wpływ operacji gospodarczych na bilans
Wskazać przykłady kosztów stałych i zmiennych	Rozróżniać źródła finansowania majątku przedsiębiorstwa	Zanalizować wpływ zmian wielkości produkcji na kształtowanie się kosztów	Dokonać analizy rentowności prostego przedsięwzięcia gospodarczego
Wymienić podstawowe narzędzia	Wyjaśnić pojęcie kosztu stałego i kosztu	Obliczyć próg rentowności dla prostego	Wskazać wady i zalety poszczególnych

marketingowe	zmiennego	przedsięwzięcia gospodarczego,	form opodatkowania
	Rozróżnić pojęcie wydatku i kosztu	Opisać formy opodatkowania przedsiębiorstw	Zinterpretować krzywą kosztów przeciętnych i krańcowych
	Wskazać, jakie dokumenty podatkowe oraz ZUS-owskie jakie powinna prowadzić firma	Zanalizować czynniki wpływające na wydajność pracy	
	Przedstawić zasady rozliczeń obowiązujące małe przedsiębiorstwa	Dobrać narzędzia marketingowe dla przykładowych przedsięwzięć gospodarczych	
	Obliczyć wynik finansowy przedsiębiorstwa na prostych przykładach		
	Uzasadnić potrzebę działań marketingowych w przedsiębiorstwie		

12. Jak założyć firmę?

ocena dopuszczająca uczeń powinien umieć:	ocena dostateczna dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena bardzo dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wymienić poszczególne etapy uruchamiania działalności gospodarczej (procedura)	Omówić procedurę uruchamiania działalności gospodarczej	Znaleźć w internecie informacje o instytucjach wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa	Sporządzić prosty biznesplan
Wymienić elementy biznesplanu	Uzasadnić potrzebę sporządzania biznesplanu	Opisać poszczególne elementy biznesplanu	Dokonać analizy opłacalności prostego przedsięwzięcia gospodarczego
	Wskazać w swojej miejscowości instytucje wspierające małe przedsiębiorstwa	Uzasadnić decyzję o rozpoczęciu działalności gospodarczej	

13. Rynek pracy

ocena dopuszczająca uczeń powinien umieć:	ocena dostateczna dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena bardzo dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wskazać kto tworzy popyt/podaż na rynku pracy	Uzasadnić konieczność planowania własnej kariery zawodowej	Wskazać źródła informacji dotyczących rynku pracy oraz prawa pracy	Uzasadnić swój wybór drogi edukacyjnej i zawodowej
Wymienić czynniki wpływające na popyt na pracę oraz czynniki wpływające na podaż pracy	Przygotować list motywacyjny oraz życiorys	Omówić czynniki wpływające na popyt na pracę oraz czynniki wpływające na podaż pracy	Wskazać plusy i minusy omawianych form zatrudnienia
Opisać specyfikę lokalnego rynku pracy	Umiejętnie dokonać autoprezentacji	Zaplanować swoją drogę edukacyjną i zawodową	Diagnozować możliwości i warunki podejmowania zatrudnienia w krajach UE
Wymienić różne formy zatrudnienia	Scharakteryzować prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy dot. stosunku pracy	Określić zasady przeprowadzania rozmowy kwalifikacyjnej	
Wymienić podstawowe prawa i obowiązki pracownika / pracodawcy wynikające ze stosunku pracy	Określić podstawowe zasady nawiązania i rozwiązywania stosunku pracy	Wskazać istotne cechy typowych form zatrudnienia raz wyjaśniać różnice pomiędzy nimi	

14. Bezrobocie

ocena dopuszczająca uczeń powinien umieć:	ocena dostateczna dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena bardzo dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić pojęcie bezrobocia	Określić zasady aktywnego poszukiwania pracy	Opisać konsekwencje pozostawania bez pracy	Zaplanować osobistą aktywność w celu przeciwdziałania własnemu bezrobociu
Określić rodzaje bezrobocia i jego skutki	Wskazać formy pomocy osobom bezrobotnym	Wymienić metody przeciwdziałania bezrobociu	Wdrożyć osobistą aktywność w celu przeciwdziałania własnemu bezrobociu
	Wskazać , w jaki sposób osoby bezrobotne mogą ubiegać się o pomoc	Obliczyć stopę bezrobocia	

15. Rola państwa

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Określić rolę państwa w gospodarce	Przedstawić poglądy liberałów i etatystów na rolę państwa w gospodarce	Wskazać i scharakteryzować ograniczenia w możliwości realizacji celów państwa	Uzasadnić pozytywne i negatywne konsekwencje wpływania państwa na gospodarkę
Wymienić funkcje państwa w gospodarce	Wymienić gospodarcze cele państwa w warunkach gospodarki rynkowej	Wskazywać, w jakim stopniu decyzje jednostki, a nie decyzje państwa, wpływają na jej losy.	
Wskazać przykłady dóbr publicznych oraz dóbr prywatnych; wyjaśnić różnicę pomiędzy dobrami publicznymi i prywatnymi			

16. Dobrobyt

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić pojęcie wzrostu gospodarczego	Omówić obieg okrężny w gospodarce	Opisać konsekwencje zerwania relacji pom. podmiotami występującymi w obiegu okrężnym	Na podstawie mierników wzrostu gospodarczego wskazać konsekwencje takiego wzrostu
Wymienić podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego	Scharakteryzować mierniki wzrostu gospodarczego: PKB, PNB, PNN,	Wyjaśnić różnicę między dochodem realnym i nominalnym	
Wymienić czynniki sprzyjające wzrostowi gospodarczemu	Porównać ich wartości dla różnych państw	Obliczyć PKB, PNB, PNN na podstawie danych liczbowych	
		Ocenić wzrost gospodarczy w wybranych krajach	

17. Pieniądz i instytucje finansowe

ocena dopuszczająca uczeń powinien umieć:	ocena dostateczna dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena bardzo dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić pojęcie pieniądza	Opisać cechy oraz funkcje pieniądza	Wyjaśnić na czym polega kreacja pieniądza	Analizować dane dot. stopy inflacji
Rozróżnić formy pieniądza	Wyjaśnić wpływ inflacji na gospodarkę	Opisać i rozpoznać narzędzia polityki monetarnej państwa	Analizować wielkość podaży pieniądza
Wymienić cechy oraz funkcje pieniądza	Objasnić funkcjonowanie systemu bankowego w Polsce	Obliczyć CPI oraz stopę inflacji	Scharakteryzować wpływ polityki monetarnej na życie gospodarcze kraju
Wyjaśnić na czym polega inflacja i deflacja	Wyjaśnić pojęcie polityki monetarnej		Opisać ograniczenia polityki monetarnej
Wymienić rodzaje inflacji	Rozróżnić bankowe i niebankowe instytucje finansowe		Omówić znaczenie wprowadzenia euro
Wymienić funkcje banku centralnego			

18. Budżet i polityka gospodarcza

ocena dopuszczająca uczeń powinien umieć:	ocena dostateczna dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:	ocena bardzo dobra dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić pojęcia: budżet państwa, budżet samorządowy, deficyt budżetowy oraz dług publiczny	Określić źródła dochodów państwa	Wskazać sposoby finansowania deficytu budżetowego	Wskazać konsekwencje występowania deficytu budżetowego i długu publicznego dla gospodarki
	Wymienić podstawowe kategorie wydatków państwa	Opisać i rozpoznać narzędzia polityki fiskalnej państwa oraz ich wpływ na życie gospodarcze w kraju	Wskazać możliwości korzystania z funduszy strukturalnych
	Wyjaśnić pojęcie polityki fiskalnej		
	Wymienić narzędzia polityki fiskalnej państwa		

19. Gospodarka globalna

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra
uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:	dodatkowo uczeń powinien umieć:
Wyjaśnić pojęcie globalizacji gospodarki	Wskazać przyczyny i konsekwencje ograniczeń w handlu międzynarodowym	Wskazać różnicę pomiędzy przewagą komparatywną i absolutną	Rozróżniać przewagę komparatywną od absolutnej
Wskazać konsekwencje globalizacji gospodarki	Wskazać korzyści i zagrożenia wynikające ze współpracy międzynarodowej	Wyjaśnić zasady kształtowania kursu walutowego	Przedstawić zasady funkcjonowania międzynarodowych instytucji finansowych
	Wskazać korzyści i zagrożenia wynikające z integracji z UE		

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- posiadał wiedzę i umiejętności wykraczające poza program nauczania przedmiotu;
- twórczo rozwija swoje uzdolnienia;
- biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje zadania wykraczające poza program nauczania;
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

Aktywny udział ucznia w projektach edukacyjnych, przedsięwzięciach, olimpiadach i konkursach może stanowić podstawę do podwyższenia oceny semestralnej/końcoworocznej.